

Vyhodnocování potřeb dětí

Benešov, 19. 10. 2012

Alena Svobodová

Principy vyhodnocování

- **Vyhodnocování je založeno na informacích/znalostech** - vývoj dítěte, teorie citové vazby, podpůrné faktory, rizikové faktory, pohledu dítěte, sociálním vyloučení, využití a zneužití moci, diskriminaci.
- **Vyhodnocování je založeno na důkazech** – všechna zjištění, která hodnotitel zaznamenává do rámce, musí být založena na důkazech. Vyhodnocování není možné opřít o domněnky, ale vždy je nutné uvést konkrétní zdroj zjištění.
- **Vyhodnocování je proces, nikoli jednorázové opatření**
- **Vyhodnocování je zaměřeno na dítě** – vždy musíme brát v úvahu názor dítěte a vytvořit řadu nástrojů pro použití u dětí, abychom s jejich pomocí dokázali pochopit jejich přání a pocity. Vždy musíme mít na paměti zajištění bezpečí dítěte po celou dobu hodnocení!
- **Informovanost** – všichni účastníci vyhodnocování musí být hodnotitelem informováni o tom, že probíhá vyhodnocování potřeb dítěte. Informovanost se vztahuje též na dítě, a to přiměřeně jeho rozumovým schopnostem.

Principy vyhodnocování - pokračování

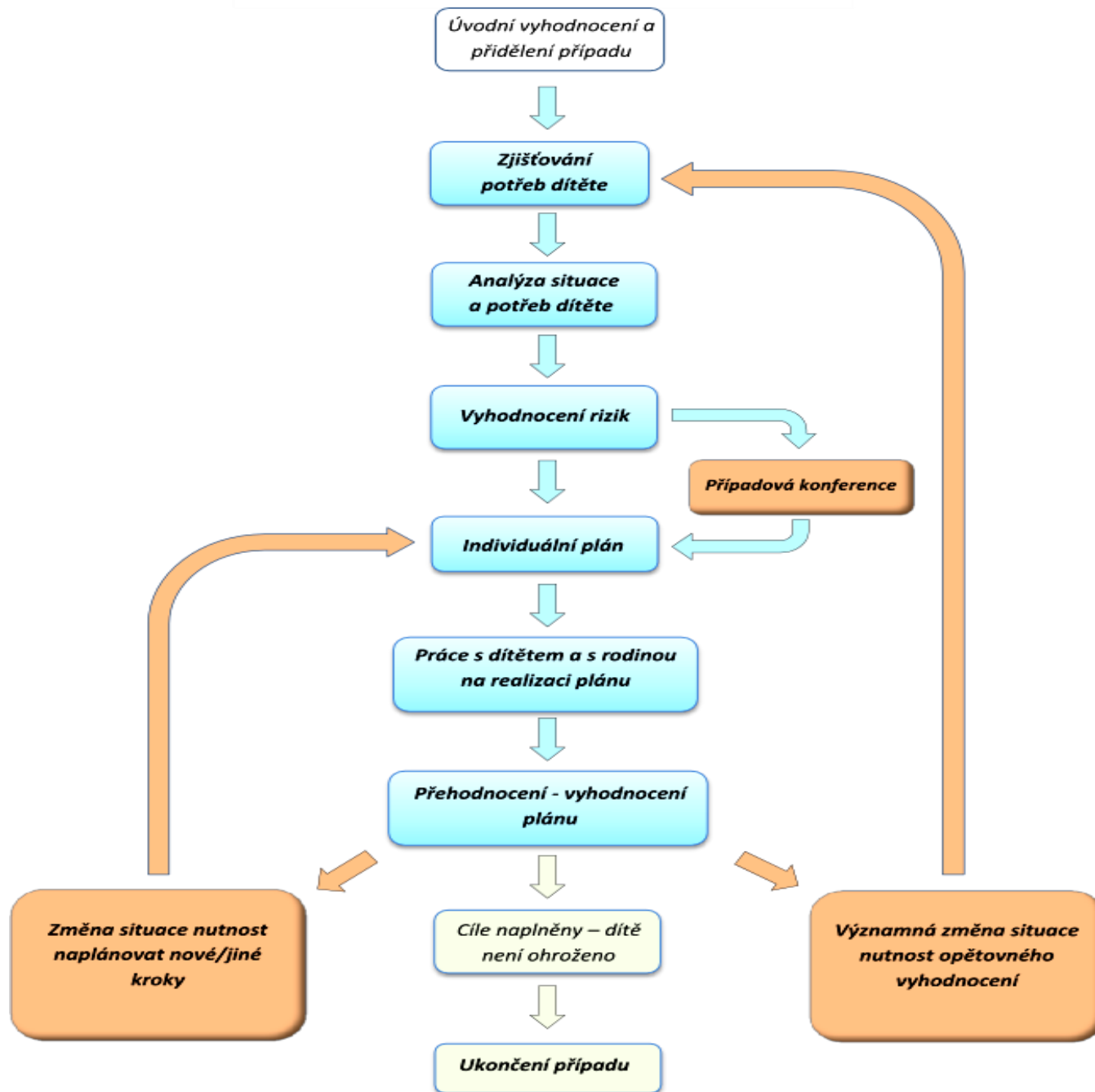
- **Spolupráce** – s rodinou, multidisciplinární
- **Podpora** - hodnocení se zaměřuje na pozitivní aspekty v situaci dítěte a rodiny, nejde jen o zhodnocení situace, ale o podporu rodičů a pečovatelů v jejich obtížné situaci.
- **Unikátnost** – každé dítě je unikátní, každé vyhodnocení se tedy týká jen jednoho dítěte, a to i v případě, že se v rodině nachází více dětí (i sourozenců). Na každého sourozence je třeba vypracovat samostatné vyhodnocení, ačkoli v některých oblastech budou popisy obdobné, či dokonce shodné.
- **Transparentnost** – vyhodnocovací proces je pro rodinu neustále transparentní, hodnotitel je po celou dobu otevřený, konečný záznam hodnocení (rámec) není pro rodinu velkým překvapením, ale shrnutím celého procesu spolupráce.
- **Celostní přístup**

Oblasti vyhodnocování

Vyhodnocovací rámec

PROCES VEDENÍ PŘÍPADU

Zjišťování potřeb dítěte

- Rozhovory s dítětem, rodiči
- Návštěvy v domácnosti
- Pozorování
- Konzultace se spolupracujícími osobami a organizacemi

Analýza

- Shrnutí nejdůležitějších informací
- Potřeby dítěte
- Přání dítěte
- Rodinná situace, rodičovské dovednosti
- Přání a potřeby rodičů
- Ochranné faktory
- Rizika

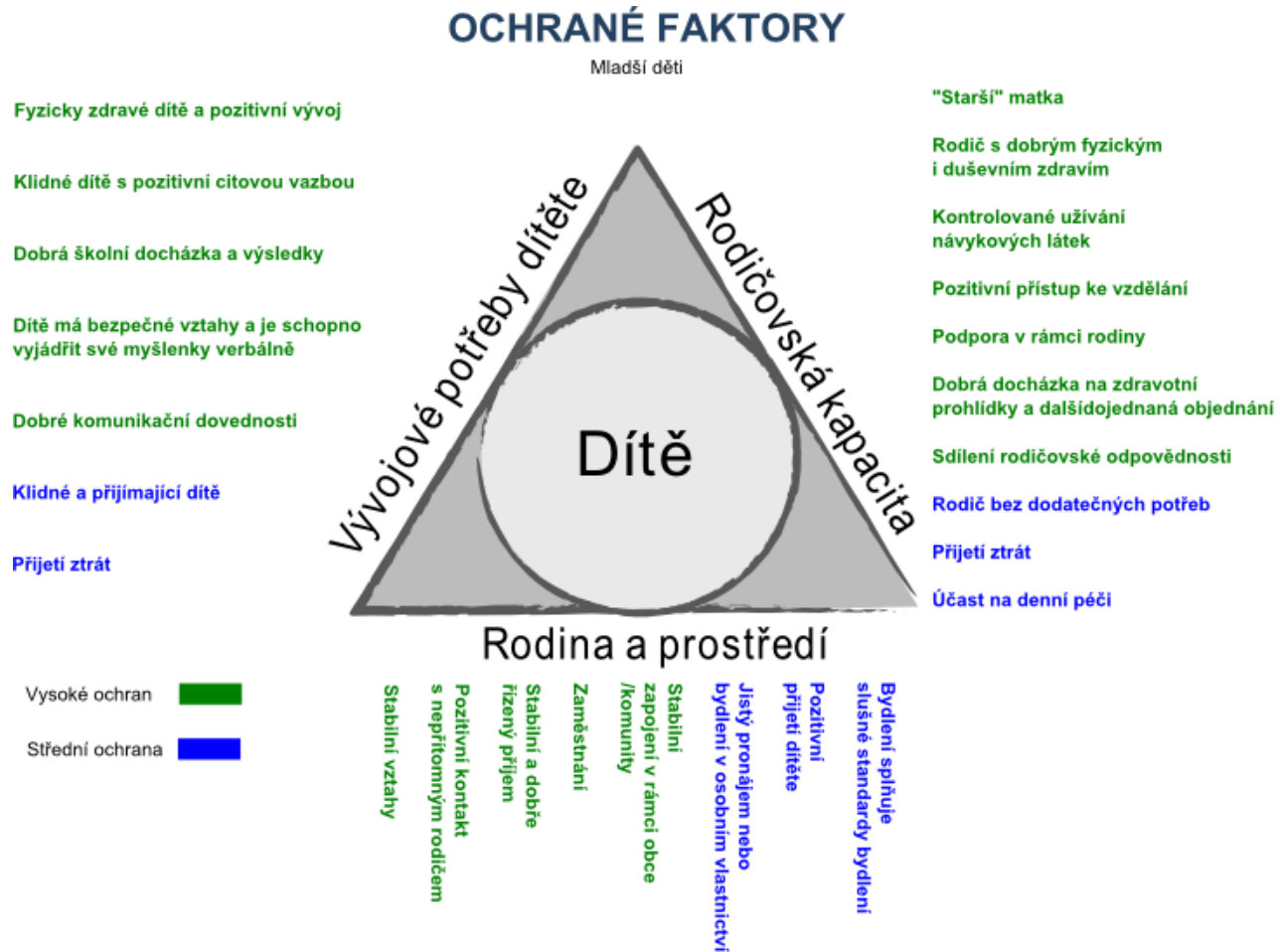
Individuální plán

- Výstupem vyhodnocování
- Sestaven ve spolupráci s dítětem a rodiči
- Konkrétní aktivity, které vedou k naplnění potřeb dětí

Dokumenty

- Rámec pro vyhodnocování potřeb
- Dotazníky pro jednotlivé věky
- Pomocné nástroje a škály
- Nástroje pro vyhodnocení ochranných faktorů a rizik
- Metodika

Ochranné faktory

Rizikové faktory

Potřeby dítěte

- Linda, 13 let
- Zdraví – Linda je zdravá, tělesný i duševní vývoj je v normě, navštěvuje dětského lékaře, hrubé i jemné motorické dovednosti v normě, jídlo i pití ve v rodině zajištěno v základní podobě
- Učení se – mateřským jazykem Lindy je romština, hovoří také česky s některými chybami, Linda chodí do 6. třídy ZŠ praktické ve městě K. Linda čte i píše hůře než děti jejího věku. Linda často nedochází do školy, má za poslední pololetí 150 neomluvených hodin. Linda říká, že by do školy chodila častěji, ale někdy zaspí, ale často je nemocná. Maminka říká, že někdy nemají peníze na cestu do školy, nebo je nemocný mladší sourozenec a Linda pak s ním chce zůstat doma a také, a že Linda bývá dost nemocná. Učitelka uvádí, že když je Linda ve škole, učí se ráda, zapojuje se do aktivit. Prospěchem patří k průměru ve třídě. Linda je chytré děvče, mohla by studovat na běžné základní škole. Dobře vychází s učiteli ve škole. Doma nemá Linda žádné knihy, doma si nečte. Úkoly dělá většinou ve škole, někdy cestou do školy ve vlaku. Doma se nikdy neučí. Linda nemá doma PC, ani připojení k internetu. Linda nechce jít dál studovat, chce zůstat doma a pomáhat mámě s domácností. Neví, jako kdo by chtěla pracovat.
- Emoční vývoj a chování - Linda velmi miluje svoji mámu a také má moc ráda svoje čtyři sourozence, o které se Linda hodně stará. Baví ji to a také chce pomoci svoji mámě. Linda se někdy zlobí na svého tátu, ani přesně neví proč. Linda se doma chová moc hezky, často se „mazlí“ s mámou a také s malým bráškou a sestrou. Ve škole je Linda chválena za svoje chování. Linda je spíše uzavřená, trvá jí, než si začne podívat s cizími lidmi.

Potřeby dítěte pokračování

- Rodinné a sociální vztahy- Linda žije se svojí mámou, tátou a čtyřmi sourozenci. Linda je nejstarší sestra a pomáhá mamince starat se o mladší sourozence, to jí baví. Linda se ráda vidí se svými sestřenicemi a bratranci (děti matčiných sester). Ve škole se kamarádí hlavně s dětmi ze svého města (bydlí spolu na jednom místě). Nejlepší kamarádka je Aneta.
- Identita a sociální prezentace – Linda zná dobře celou svoji rodinu i její historii. Cítí se být Romkou, ale něčím i Češkou, ale Romkou víc. Má ráda romské písničky, poslouchá je s kamarády. Linda má zkušenosti s diskriminací, a to přímo ve městě kde žije. Linda je oblečená dle věku i pohlaví. Ráda si nechá od kamarádek česat složité účesy a ty pak „předvádí“.
- Samostatnost a sebeobsluha – Linda je velmi samostatná, umí se postarat o sebe a své mladší sourozence, umí nakoupit, uvařit, uklízet. Umí si vyřídit svoje záležitosti ve škole.

Rodičovská kapacita

- Základní péče – Linda má zajištěno přístřeší, jídlo a pití v základní podobě, dle finančních možností rodičů, Linda má zajištěnou zdravotní péči.
- Zajištění ochrany a bezpečí – Lindy domov je bezpečný, kriminalita v místě bytu není vyšší než v celém městě (zjištěno na Policii ČR). Linda někdy bývá déle venku, ale nikdy tam není sama, vždycky jí domů doprovodí některý z bratranců.
- Citová vřelost – Máma Lindu velmi miluje, je to vidět i jejich kontaktu – úsměvy, hlazení, mazlení, legrace. Kontakt Lindy s otcem jsem neviděla, proto nemohu vůbec posoudit.
- Stimulace a podněty – V domácnosti nejsou žádné dětské hračky a knížky, základním podnětem v rodině je vztah a častý kontakt.
- Vedení a hranice – v rodině jsou zavedena „nepsaná“ pravidla, Linda ví, co od ní máma očekává a co má dělat. Pravidla nejsou striktně určena, chování dětí se většinou řídí jejich potřebami, aniž by bylo požadováno důsledné dodržování nějakých pravidel.
- Stabilita – Linda žije v této domácnosti od svého narození, v bytě jsou časté návštěvy, na což je Linda zvyklá a přijde ji to v pořádku, Linda rozumí, co po ní máma chce. Není možné posuzovat Lindy tátu, protože se nezapojoval.

Rodina a prostředí

- Rodinná historie a fungování rodiny – Rodinu tvoří rodiče a 5 dětí, Linda je druhé nejstarší dítě, je nejstarší dcerou v rodině. Maminka chodila na zvláštní školu, táta neumí číst a psát. V rodině je výrazně aktivnější maminka, stará se o děti téměř sama. Táta do výchovy a péče o děti nezasahuje. Během mé návštěvy, kdy nebyl táta doma, byla v rodina uvolněná, příjemná atmosféra.
- Širší rodina – Ve stejném městě jako Lindy rodina bydlí i čtyři rodiny matčinych sester. Všichni jsou společně v častém kontaktu. Ve městě také žije babička Lindy.
- Bydlení – rodina bydlí v bytě 1 + 1, v bytě je zavedena voda a elektřina, WC je společné pro 4 byty na chodbě. V bytě je základní vybavení. Byt je v běžném pořádku. Byt se nachází v malém městě Středočeském kraji. Rodina žije v sociálně vyloučené lokalitě, která je umístěna na kraji města, není ale daleko od vlakového nádraží.
- Finanční situace – Máma i táta Lindy jsou oba nezaměstnaní. Máma je vedena na Úřadu práce, táta byl z Úřadu práce vyřazen. Rodina proto ztratila nárok na některé dávky a má finanční problémy, včetně dluhů.
- Sociální začlenění rodiny – Rodina žije v sociálně vyloučené romské lokalitě na kraji města. V této lokalitě žije okolo 50 Romů v několika bytových domech. Rodina je v rámci komunity začleněna dobře, jen někteří lidé příliš nepřijímají Lindina otce. Míra nezaměstnanosti v této vyloučené lokalitě (hrubý vlastní odhad) se pohybuje okolo 80%. Občas dochází ke sporům mezi Romy a ostatními lidmi žijícími v okolí – je to hlavně kvůli nepořádku a Romové bývají obviňováni z kradení věcí.
- Komunitní zdroje – ve městě jsou dostupné veškeré základní služby, je zde základní škola, základní škol praktická je umístěna ve městě vzdáleném 10 km. Ve městě jsou k dispozici volnočasové aktivity pro děti, je zde i kroužek doučování, Linda tyto aktivity nenavštěvuje. Je zde také pobočka terénní neziskové organizace.

Analýza

- Potřeby dítěte – úspěšně dokončit školní docházku, najít více volného času pro Lindu samotnou, stabilizovat finanční situaci dítěte/rodiny
- Přání dítěte – Linda by chtěla zůstat doma s mámou a pomáhat jí se sourozenci, do školy by chodila častěji, kdyby to bylo blíže.
- Rodinná situace, rodičovské dovednosti – Rodina má velmi nízké finanční příjmy, žije ve vyloučené lokalitě. Maminka má Lindu velmi ráda, dovede ji poskytnout základní péči dle svých finančních možností. Máme velmi málo informací o tátovi Lindy.
- Potřeby a přání rodičů – Maminka si přeje, aby byla Linda doma. Říká, že chce, aby chodila do školy. Maminka by potřebovala, aby jí občas někdo pomohl, je toho na ní někdy dost.
- Ochranné faktory v rodině
 - klidné dítě s pozitivní citovou vazbou k matce
 - dobré vztahy se sourozenci
 - pozitivní vztahy s vrstevníky
 - dobré zdraví Lindy i rodičů
 - široká rodina

Rizika

- špatná školní docházka
- rodiče mají nízké vzdělání
- nízký příjem rodiny
- sociálně vyloučená lokalita
- rodiče bez práce
- nejasná role táty v rodině

Navrhované řešení

- osoba, která by Lindu ráno vzbudila a případně doprovodila na vlak
- nastavit pravidla omlouvání v případě nemoci
- zajištění individuálního plánu v místní základní škole + osoba, která by Lindu budila
- zajistit osobu, která by naučila Lindu dělat domácí úkoly, případně by je dělal s ní
- zajištění dávek
- zajištění podpůrného pracovníka pro maminku
- motivace tatínka k větší spolupráci – podpůrný pracovník, OSPOD

Díky za vyslechnutí.

alena.svobodova@lumos.org.uk